

brošura za starše lezbijk in gejev **KAKO RAZUMETI SVOJEGA OTROKA**

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

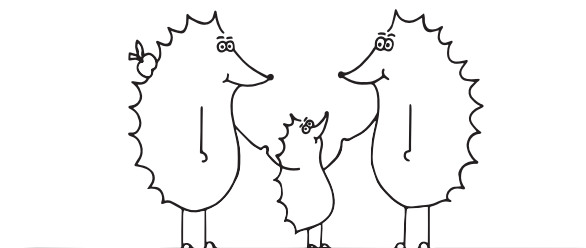
316.723-055.34
613.885-055.34
316.367.7

PLAHUTNIK Baloh, Blažka

Kako razumeti svojega otroka : brošura za starše lezbijk
in gejev / [avtorica Blažka Plahutnik Baloh ; ilustratorica Urška
Rendulič]. - 1. natis. - Ljubljana : Društvo informacijski center
Legebitra, 2015

ISBN 978-961-92123-5-6

1. Gl. stv. nasl.
281714688

Uvod	6
Osnovni pojmi	8
Zakaj?	16
Proces razkritja	22
Posledice razkritja in vloga pomembnih drugih	26
Razkritje staršem	28
Reakcije na otrokovo razkritje	32
	—
Kako sprejeti otrokovo spolno usmerjenost	38
Kako naprej	40
Homofobija, bifobija, transfobija in diskriminacija	44
Kam po podporo	50
Reference	52
Zahvale	53
O avtorici	54

Brošura za starše je namenjena staršem – tako biološkim kot tudi socialnim staršem lezbijk in gejev. Nastala je v želji, da bi staršem olajšala spoprijemanje z otrokovim procesom razkritja spolne usmerjenosti in k pogosto čustveno nabiti in nerazumljivi tematiki doprinesla lažje osmišljanje določenih situacij. Zaradi obsežnosti tematike je v brošuri obravnavan proces razkrievanja spolne usmerjenosti, v posameznih poglavjih pa strokovni vidik bogatijo tudi zgodbe otrok in staršev, ki opisujejo njihov proces razkritja. Zaradi razlik med posamezniki ni bilo mogoče zajeti vse kompleksnosti in raznolikosti v življenju in odnosih.

6 \ 7

Najverjetneje si marsikateri bralec brošure ni predstavljal, da se bo nekoč znašel v situaciji, v kateri bo držal v roki literaturo o razkritju in se bo moral spoprijeti z otrokovo spolno usmerjenostjo. Proces razkritja je eden od najtežjih procesov gejev in lezbijk, še posebej, ko se morajo razkriti staršem. Tako posamezniki kot tudi družine smo si med seboj različni, zato ni univerzalne poti do sprejemanja otrokove spolne usmerjenosti. Vendar se boste kot starši na neki točki znašli pred dvema možnostima: ali otroka sprejeti ali ga zavračati na podlagi spolne usmerjenosti. Pri tem je dobro osmisлити, da posameznika ne definira samo spolna usmerjenost, ampak njegova osebnost, vrednote, interesi, socialni odnosi in še mnogo več. Spolna usmerjenost torej predstavlja le majhen del v celoti posameznika. Posameznikovo življenje definira tudi družba, ki jo sestavljamo mi. Od nas je torej odvisno, kakšno mesto bomo LGBT-osebam ponudili v okolju. Pogosto razkritja posameznikov najprej ne naletijo na najbolj pozitivne odzive. Vendar, če kot starš trenutno v roki držite to brošuro, pomeni, da ste naredili prvi korak – korak k želji po razumevanju in sprejemanju vašega otroka takega, kot je, in ne takega, kot bi si želeli, da je.

Naj vas v procesu sprejemanja vodi naslednji citat neznanega avtorja: »Ne razumem, zakaj nekateri mislijo, da jim je kot staršem spodletelo, če imajo otroka, ki je gej. Kot staršu ti spodleti, če se otroku zaradi njegove spolne usmerjenosti odpoveš.«

Blažka Plahutnik Baloh \ avtorica brošure

Ob rojstvu je vsaki osebi pripisan spol, na podlagi katerega naj bi ta oseba hkrati prevzela določene družbene norme, pričakovanja in vedënja, ki jih povezujemo s pripisanim spolom. Med ta vedënja lahko šteujemo posameznikov način izražanja, sprejemanje spolnih vlog in čustveno in/ali spolno privlačnost do drugih. Kljub družbenim pričakovanjem pa obstajajo osebe, ki ne sledijo določenim normam na enem ali več omenjenih področjih – na področju prevzemanja spolnega izraza, spolne identitete in/ali spolne usmerjenosti. Te osebe spadajo v manjšino, ki zaobjema mnogo več, kot le lezbijke, geje, biseksualne in transspolne osebe. Za lažje razumevanje si pogledjmo nekaj osnovnih pojmov.

Najpomembnejši izrazi, ki nam pomagajo pri razumevanju celotne mavrične palete, so spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz.

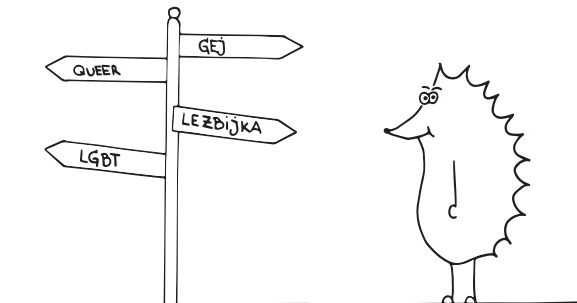
8 / 9

SPOLNA USMERJENOST

označuje čustveno, romantično in/ali spolno privlačnost do drugih oseb. Najbolj poznane spolne usmerjenosti so heteroseksualnost, homoseksualnost in biseksualnost. Heteroseksualne osebe občutijo privlačnost do oseb, ki so različnega spola od njihovega, medtem ko homoseksualne osebe čutijo privlačnost do oseb istega spola. Biseksualne osebe čutijo privlačnost do oseb več kot enega spola. Spolna usmerjenost je del posameznikove duševnosti, medtem ko spolno vedenje vključuje odločitve, ki jih oseba sprejme na podlagi lastne spolne usmerjenosti. Kljub temu ni nujno, da spolni odnosi z osebami določenega spola definirajo posameznikovo spolno usmerjenost. Spolno usmerjenost namreč določa privlačnost.

LGBT

ena od najpogostejših okrajšav, ki jih srečamo v medijih in v vsakdanjem življenju. LGBT je kratica za lezbijke, geje, biseksualne in transspolne osebe. V novejših virih lahko zasledimo kratico LGBTQIA, ki poleg zgoraj omenjenih vključuje tudi queer, interseksualne in aseksualne osebe.

LEZBIJKA

ženska, ki jo čustveno, romantično in/ali fizično privlačijo ženske.

GEJ

moški, ki ga čustveno, romantično in/ali fizično privlačijo moški.

Oseba se lahko definira kot lezbijka ali gej na podlagi privlačnosti do drugih žensk ali moških, ne pa nujno na podlagi dejanskih spolnih izkušenj z ženskami ali moškimi.

BISEKSUALNA OSEBA

oseba, ki jo čustveno, romantično in/ali fizično privlačijo osebe več kot enega spola. Biseksualne osebe nimajo nujno enakovrednih izkušenj z osebami različnih spolov, in tako kot geji in lezbijke, ne potrebujejo nujno preteklih spolnih izkušenj z več kot enim spolom, da se definirajo kot biseksualne osebe.

TRANSSPOLNA OSEBA

oseba, katere spolna identiteta in/ali spolni izraz ne ustrežata nujno ob rojstvu pripisanemu spolu. Nekatere, vendar ne vse, transspolne osebe, se odločijo za medicinsko prilagoditev telesa, ki ustreza njihovi spolni identiteti in/ali spolnemu izrazu. Medicinska prilagoditev lahko vključuje hormonsko terapijo, odpravo neželene poraščenosti na različnih delih telesa in/ali različne kirurške posege.

10 \ 11

QUEER (KVIR)

definicija, ki jo v preteklem desetletju pogosto uporabljajo predvsem mladostniki in mladi odrasli. Termin se uporablja za poudarjanje fluidnosti identitet, saj se oseba, ki se definira kot queer, glede svoje spolne usmerjenosti in/ali identitete ne želi jasno opredeliti, saj dojema družbene norme kot preveč restriktivne. Ker nekateri pripadniki skupnosti LGBTQ oznako »queer« dojemajo kot negativno, se uporablja le v primerih, ko se določena oseba sama definira kot queer. Navedena definicija ne ustreza nujno teoriji queer, iz katere ta izhaja.

ASEKSUALNA OSEBA

posameznik, ki običajno ne občuti spolne privlačnosti do nobene osebe. Aseksualne osebe so si med seboj zelo različne in različno dojemajo odnose, čustveno in spolno privlačnost. Aseksualne osebe lahko imajo partnerke in partnerje, prav tako imajo lahko zaradi različnih razlogov spolne odnose. Aseksualnosti ne smemo enačiti s celibatom ali abstinenco, saj sta slednji vedenji, aseksualnost pa je spolna usmerjenost.

PANSEKSUALNA OSEBA

posameznik, ki čuti čustveno, romantično in/ali spolno privlačnost do oseb vseh spolov oz. ne glede na spol, spolno identiteto in/ali spolni izraz.

QUESTIONING

angleški termin, s katerim opisujemo osebo, ki je v procesu odkrivanja lastne spolne usmerjenosti, spolne identitete, spolnega izraza ali njihove kombinacije.

SPOLNA IDENTITETA

posamezničina/posameznikova notranja izkušnja in doživljanje spola. Spolna identiteta se lahko ali pa ne ujema s posamezničinim/posameznikovim spolnim izrazom. Spolna identiteta se navadno razvije v obdobju otroštva.

CISSPOLNOST

izraz, s katerim opisujemo osebo, katere ob rojstvu pripisani spol se ujema s spolno identiteto in spolnim izrazom, ki sta pričakovana glede na ob rojstvu pripisani spol. Npr. osebi je bil na podlagi izgleda genitalij ob rojstvu pripisan ženski spol. Ta oseba je v procesu socializacije brez večjih težav sprejela družbena pričakovanja o vedenju, normah itd., ki jih družba pripisuje ženskemu spolu. Torej se ta oseba identificira kot ženska, kar se ujema z ob rojstvu pripisanim spolom.

TRANSSPOLNOST

krovni pojem za vse spolne identitete, katerih spolna identiteta in/ali spolni izraz sta osnovana in (pre)oblikovana v skladu s posamezničinimi/posameznikovimi čutenji in doživljanji sebe in svojega spola. Vse transspolne osebe torej niso transseksualne – to so osebe, ki si želijo tudi medicinsko potrditi telo glede na svojo spolno identiteto in/ali svoj spolni izraz.

12 \ 13

INTERSEKSUALNOST

izraz, s katerim definiramo osebe, ki so bile rojene s kromosomi, z ravnmi hormonov in/ali s spolnimi organi, ki jih v naši družbi ne moremo pripisati nobenemu od dveh običajnih spolov. Kakšni kromosomi, kakšne ravni hormonov in kakšni spolni organi so ženski ali moški, je določila medicina. V preteklosti in še danes zdravniki pogosto pripisujejo spol ob rojstvu in na otrocih izvajajo operacije potrditve spola, preden otrok lahko soglaša s tovrstnimi posegi.

SPOLNI IZRAZ

označuje način, s katerim oseba izraža svojo spolno identiteto; način oblačenja, mimika, kretnje, način govora... Takšno izražanje je lahko zavedno ali podzavestno in lahko ali pa tudi ne izraža posameznikovo spolno usmerjenost. Večina spolni izraz povezuje z maskulinstvo ali femininostjo, vendar obstaja neskončno kombinacij, ki vključujejo tako maskuline kot feminine načine izražanja ali nobenega od teh, npr. androgini spolni izraz.

RAZKRITJE

vseživljenjski proces sprejemanja sebe in podajanja informacij o lastni spolni usmerjenosti in/ali spolni identiteti drugim. Z razkritjem se običajno spoprijemajo lezbijke, geji, biseksualne in transspolne osebe. Posamezniki in posameznice najpogosteje najprej izgradijo identiteto ter jo nato razkrijejo družini, prijateljem in drugim. Obstaja več stopenj razkritja – nekateri se razkrijejo le družini in prijateljem, drugi širši javnosti, tretji samo sebi. Pomembno je, da se zavedamo različnih položajev različnih oseb in dejstva, da je samoidentifikacija proces in ne enkraten dogodek. Vsaka oseba se ima pravico odločiti, do katere mere se bo razkrila svoji okolici.

DISKRIMINACIJA

označuje neenako obravnavanje določene osebe v primerjavi z drugimi osebami na podlagi narodnosti, rase, etničnega porekla, spola, zdravstvenega stanja, invalidnosti, jezika, verskega prepričanja, starosti, spolne usmerjenosti, spolne identitete, spolnega izraza, izobrazbe, socialno ekonomskega statusa, družbenega položaja ali katerekoli druge osebne okoliščine. Je ravnanje, ki ogroža, omejuje ali onemogoča uveljavljanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

HOMOFOBIIJA/BIFOBIIJA/TRANSFOBIIJA

homofobija je izraz, s katerim označujemo odpor do gejev in lezbijk. Izraža se skozi predsodke in/ali nestrpnost. Podobno "bifobija" označuje averzijo do biseksualnih oseb, "transfobija" pa averzijo do transspolnih oseb.

Pomembno je, da se zavedamo prekrivanja vseh komponent posameznikove duševne strukture, med njimi tudi prikrivanja spolnega izraza, spolne identitete in spolne usmerjenosti. Za celovito razumevanje osebe teh različnih in hkrati prekrivajočih se elementov ne moremo razdružiti na posamezne dele.

Ne glede na definicije izrazov je pomembno, da osebi dovolimo, da si, če to želi, sama izbere besedo, ki najbolje opiše njeno spolno usmerjenost, spolno identiteto in spolni izraz. Samoidentifikacija osebe je ključna.

Ob začetku razmišljanja o otrokovi spolni usmerjenosti je dobro, da se vprašamo, zakaj. Vendar ne »Zakaj je ravno moj otrok gej, lezbijka, biseksualna ali transseksualna oseba?«, ampak »Zakaj se mi zdi to narobe?« in »Zakaj se ne znam sprijazniti s situacijo?«. Ker so si procesi sprejemanja spolne usmerjenosti in spolne identitete med seboj različni, se bomo v nadaljevanju osredotočili predvsem na proces sprejemanja spolne usmerjenosti. Za lažje razumevanje si pogledjmo pojem heteronormativnosti.

Heteronormativnost je celota družbenih norm, ki so se skozi zgodovino razvile okrog prepričanja, da vse osebe spadajo v kategoriji komplementarnih spolov, moškega in ženskega. Hkrati heteronormativnost zajema tudi spolne vloge, ki naj bi jih posameznik v življenju sprejel, in spolno usmerjenost, ki naj bi bila heteroseksualna. Spolne in romantične odnose kategorizira le med osebami moškega in ženskega spola.

Hkrati pa pojem heteronormativnosti zajema še mnogo več. Postavlja norme o pojmihi moškega in ženske ter njunih vlog v družini in družbi. Postavlja podlago za diskriminacijo vseh neheteronormativnih oblik definiranja sebe in lastnih vrednot ter različnih oblik življenja.

Heteronormativnost na prvi pogled ni vidna, vendar je, če pogledamo natančneje, vse okoli nas. V vrednotah družbe, kulturi narodov, medijih, v potrošništvu, v glasbeni kulturi, oglasih, knjigah itd. Ustaljen primer heteronormativnosti je pričakovanje staršev, da se bo njihov otrok poročil z osebo različnega, normativnega spola, imel otroke in živel srečno družinsko življenje.

16 \ 17

Odgovor na vprašanje »Zakaj?« je torej heteronormativnost. Ta nas obdaja vse od rojstva in nas spremlja skozi vsa razvojna obdobja, hkrati pa jo mi predajamo naprej na svoje otroke in na naslednje generacije.

Glavne posledice heteronormativnega modela so predsodki in spolne vloge. Predsodki so nepreverjena in neutemeljena stališča do posameznih socialnih skupin, v našem primeru do skupnosti LGBT. Predsodki se nanašajo na pripadnike skupin, do katerih smo pozitivno ali negativno čustveno naravnani, posameznika pa vrednotimo zgolj na podlagi njegove pripadnosti skupini. Sprožajo zelo močna čustva in so zelo odporni na spremembe, zlasti ker bi te rušile občutek lastne večvrednosti in privilegijev večinske, heteroseksualne populacije (Nastran Ule, 1999).

Spolne vloge, ki so pod vplivom družbene strukture, kulture in tradicije, se nanašajo na normativna pričakovanja o obnašanju in delovanju moških in žensk. Ženske naj bi tako na podlagi spolnih vlog opravljale gospodinjska dela, skrbele za otroke in za moža, moški pa naj bi služili denar in finančno oskrbovali družino. Spolne vloge prav tako določajo, katera vedenja so za določen spol primerna in katera niso. Deklice naj bi se na primer oblačile v rožnato, dečki pa v modro. Vendar je takšna definicija spolnih vlog za 21. stoletje zastarela, saj ženske lahko že dolgo same finančno oskrbujejo družino, moški pa ostajajo doma z otroci. Poleg tega pa se vse osebe ne identificirajo nujno kot moški ali ženska. Prav tako naš primer spolnih

vlog ne velja za marsikatero zgodovinsko obdobje. Nekoč je namreč veljalo, da je dečke treba oblačiti v rožnato, ki izraža moč in ognjevitost, deklice pa v nežno, umirjeno modro. Spolni stereotipi so torej močno povezani tudi z zgodovinskim časom. Dandanes različne kulture spolne vloge moških in žensk definirajo različno, nekatere definirajo tudi spolne vloge za spole, ki niso ne moški in ne ženski.

Prav tako je z zgodovinskim časom povezana spolna usmerjenost. Pojem sega daleč v zgodovino. Prvi natančnejši opisi za zahodno kulturo segajo v čas antične Grčije, ko spolne usmerjenosti niso ločevali na heteroseksualno in homoseksualno. Situacija se je obrnila v času med Rimskim cesarstvom in srednjim vekom, ko je krščanstvo pridobivalo na moči, homoseksualna dejanja pa so bila označena kot izvirni greh. V času renesane so se ponovno obudile ideje klasične Grčije, homoseksualnost pa je postala eden od pogostih motivov umetnosti. Do konca 20. stoletja je homoseksualnost doživljala številne padce, ki jih je najbolj zaznamoval nastanek psihiatrije in obdobja t. i. »zdravljenja« homoseksualnih nagnjenj. Od začetka devetdesetih let do danes homoseksualnost postaja vsakdanji del sodobnih družb, LGBT-osebe pa postopoma dobivajo enake pravice kot heteroseksualne osebe (Halperin, 2005).

18 \ 19

Homoseksualnost torej obstaja od nekdaj ter je in vedno bo del človeške duševnosti. Iz kratkega zgodovinskega pregleda in iz pregleda koncepta heteronormativnosti pa lahko vidimo, da je dojemanje določenega vedenja odvisno od zgodovinskega obdobja in kulture, v kateri se nahajamo.

Ne glede na obdobje je ključno dejstvo, da posamezne osebe ne definira samo spolna usmerjenost, ampak tudi njena osebnost, geni in okolje, v katerem živi. Spolna usmerjenost je le del posameznikove osebnosti, ki nam ne pove ničesar o njegovih vrednotah, osebnostnih potezah, željah, potrebah itd. Od okolja in osebnosti pa je odvisno, v kakšni meri bo oseba lahko izražala svojo usmerjenost in se hkrati ob tem počutila tudi varno in sprejeto. Oseba, katere spolna usmerjenost je različna od heteroseksualne, v neugodnem okolju ne bo spremenila svoje usmerjenosti. Lahko jo bo le potlačila, zanikala ali pa je ne bo izražala. Za nudenje ugodnega okolja otrokom je tako nujno preseganje heteronormativnosti, stereotipov, predsodkov in ustaljenih spolnih vlog.

\

Imela si 17 let, pomislila sem da bo minilo. Bilo je veliko vsega... Posledica slabe družine.

Ampak od vseh težav, ki sem jih prebrodila s teboj, mi tvoja istospolna usmerjenost ni predstavljala težav. Bolečine ob spoznanju ni bilo, bolj skrb, da je nestrpnosti veliko. Nekaj časa sva na tvojo željo skrivali pred očetom ... To mi je bilo neprijetno, težko. Kasneje je bilo lažje, ko smo lahko o tem odkrito govorili. Zame si edina in edinstvena taka, kot si.

Greta Garbo \ 57 let

20 \ 21

Razkritje je proces sprejemanja lastne spolne usmerjenosti ter podajanje informacij o lastni spolni usmerjenosti v socialno okolje. Razkritje je lahko neposredno, ko na primer oseba izreče stavek "Sem lezbijka", ali bolj posredno – se poljublja z osebo istega spola ali govori o vsakodnevnih prigodah iz življenja s partnerko istega spola. Posredno razkritje je lastno tudi heteroseksualnim osebam, vendar ga zaradi samoumevnosti te spolne usmerjenosti običajno ne dojemamo kot razkritje.

Proces razkritja ni enkraten dogodek v življenju posameznika, ampak se dogaja skozi celotno življenje. Ko se oseba razkrije staršem, prijateljicam in prijateljem, sorodnicam in sorodnikom, proces ni zaključen. Skozi življenje vedno znova spoznavamo nove ljudi, ki jim je vedno znova treba podati informacijo, naj bodo to novi sodelavci in nove sodelavke, sosede in sosedi, zdravnice in zdravniki itd.

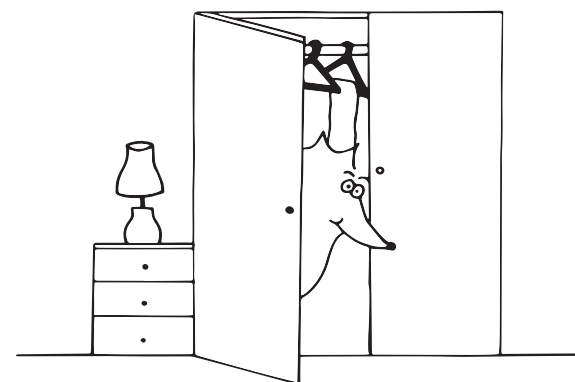
Prvi korak procesa razkritja zajema spoznavanje in sprejemanje lastne spolne usmerjenosti, skozi katerega posameznik odkriva, sprejema ali zanika lastno identiteto lezbijke, geja, biseksualne osebe...

Za uspešno izgrajevanje identitete je pomembno sprejemanje samega sebe in samospoštovanje. Samospoštovanje se nanaša na splošno posameznikovo samooceno. M. Rosenberg (1965) samospoštovanje opredeljuje kot pozitivno ali negativno stališče do sebe. Pozitivno stališče ali visoko samospoštovanje pomeni, da se posameznik sprejema takšnega kot je, da se ceni,

je zadovoljen sam s seboj, da se čuti vrednega spoštovanja. Obratno, nizko samospoštovanje oz. negativno stališče do sebe, pomeni, da se posameznik ne ceni, nase ne gleda kot na spoštovanja vrednega, svojih lastnosti ne odobrava, mnenje o samem sebi pa je negativno.

Posamezniki z visokim samospoštovanjem se hitreje in lažje spoprijemajo z lastno spolno usmerjenostjo in se posledično lažje razkrijejo okolju. Že v prejšnjem poglavju smo omenili, da okolje ne more spremeniti posameznikove spolne usmerjenosti. Posameznik se glede na pričakovane odzive iz okolja lahko odloči, ali se bo razkril, ali se ne bo razkril, ali pa bo svojo spolno usmerjenost potlačil oziroma zanikal.

22 \ 23

Proces sprejemanja lastne usmerjenosti je različen od posameznika do posameznika in ni nujno, da si faze sledijo v zaporedju, oziroma, da so v proces vključene vse faze. Eden od mnogih modelov procesa sprejemanja lastne spolne usmerjenosti je model Vivienne Cass (Cass, 1979):

- zmedenost glede lastne spolne usmerjenosti,
- stopnjevanje identitete, spoznavanje različnosti lastne spolne usmerjenosti od usmerjenosti preostalih,
- začetek sprejemanja lastne spolne usmerjenosti,
- začetek identifikacije posameznika kot lezbijke, geja ali biseksualne osebe,
- pridobivanje samospoštovanja na področju spolne usmerjenosti in
- integracija spolne usmerjenosti v širšo sliko sebe, pri kateri spolna usmerjenost med razmišljanjem o sebi ni več v ospredju.

24 \ 25

\

Večina nas gre skozi fazo nesprejemanja sebe, razmišljamo kakšno mnenje bodo ljudje imeli o nas, je to sploh normalno, upamo, da bo minilo... pridemo do zaključka, da pač taki smo, koga ljubimo je naša stvar, se sprejmemo, odkrijemo svoj pravi jaz.

sxx \ 22 let

Proces razkritja za mnoge lezbijke in geje predstavlja tveganje za izgubo podpore staršev, širše družine, prijateljic in prijateljev ter okolice, tveganje za neodobravanje s strani družbe in številne druge posledice. Če družba ne bi bila heteronormativno in nestrpno naravnana, se gejem in lezbijkam ne bi bilo treba razkrivati.

Razkritje pomeni izpostavljanje najbolj intimnih podatkov morebitni kritiki, neodobravanju ali celo nasilju. V procesu razkritja drugim tako pogosto prihaja do tehtanja med nadaljnjim skrivanjem in negativnimi posledicami, ki bi jih morebitno razkritje prineslo.

Hkrati pa proces razkrivanja s seboj lahko prinese občutek svobode in razbremenitve, saj so številne lezbijke in geji dlje časa obremenjeni z vsakodnevnim skrivanjem lastne spolne usmerjenosti. S tem, ko se oseba razkrije, konča proces skrivanja pomembnim drugim in družbi ter lahko prevzame nadzor nad lastnim življenjem.

Razkrivanje gejev, lezbijk, biseksualnih in transspolnih oseb ima pomembno vlogo tudi v boju s homofobijo, bifobijo in transfobijo, saj omogočajo večinski, heteroseksualni populaciji, da s poznavanjem enega ali več članic in članov skupnosti LGBT bolje razume koncepte neheteroseksualnosti.

V procesu razkrivanja družina, prijateljice, prijatelji in pomembni drugi igrajo veliko vlogo, saj pogosto ponudijo prvo povratno informacijo o razkritju. Prav tako najožji krog ljudi, ki navadno vključuje družino, prijateljice in prijatelje, predstavlja temelj čustvene, socialne in finančne

varnosti vsake osebe, kar dodatno poveča pritisk ob razkrivanju. Če najbližji negativno reagirajo na razkritje, to osebi posreduje negativno povratno informacijo o velikem delu njene identitete. Pogosto osebe, ki se razkrivajo, tako začitijo, da je ogrožena njihova čustvena, socialna in včasih tudi finančna varnost, ki jim je bila do trenutka razkritja zagotovljena.

\

Ko se razkriješ ožji družini, lahko pričakuješ marsikaj. Doživiš jok, doživiš, da ti mama reče "gnusiš se mi", doživiš, da od tebe pričakujejo spremembe, predvsem, da boš spet strejt ... Brat mi je rekel: "Probaj bit spet normalna." Biti homo, za druge pomeni, biti nenormalen. Najpomembnejše je, da ostaneš zvest sam sebi. Si to, kar si, ljubiš, kar je tebi všeč, ne tvoji okolici.

sxx \ 22 let

26 \ 27

Kdaj se otrok razkrije, je odvisno od prepleta različnih dejavnikov. Mednje lahko prištejemo odnose v družini, stopnjo sprejemanja raznolikosti v širšem socialnem okolju, dostopnost do relevantnih informacij o raznolikosti človeške seksualnosti ipd. Vse to namreč otroku oziroma mladostniku omogoča, da se začne spoprijemati z lastno spolno usmerjenostjo.

Razkritje staršem oziroma osebam, na katere je bil otrok v otroštvu varno navezan, navadno predstavlja enega najbolj obremenilnih trenutkov v procesu razkrivanja, saj so prav te osebe tiste, ki naj bi otrokom nudile varne temelje v procesu odraščanja in nadaljnega razvoja. Objekt varne navezanosti v otroštvu niso nujno biološki starši. Lahko so socialni starši, babice, dedki, ali kdorkoli, ki otroku v otroštvu nudi varnost in oporo, se ustrezno odzove na otrokove potrebe in vzpostavi ustrezno interakcijo z otrokom (Bowlby, 1958; 1969). Zaradi lažjega razumevanja bomo objekte varne navezanosti v nadaljevanju imenovali starši.

Želje vsakega posameznika so, da ima s starši iskren odnos, brez skrivnosti in laži. V primeru, da se posameznik staršem ne razkrije, to s seboj prinese skrivanje partnerke ali partnerja, pomembnih informacij o vsakodnevnem življenju in včasih še mnogo več. Predstavljajte si, kako bi bilo, če bi morali svojega partnerja ali partnerko skrivati pred starši.

Starši na razkritje svojega otroka lahko reagirajo na več načinov. Najpogostejše reakcije so šok, jeza, zanikanje, občutek krivde ali občutek izgube.

28 \ 29

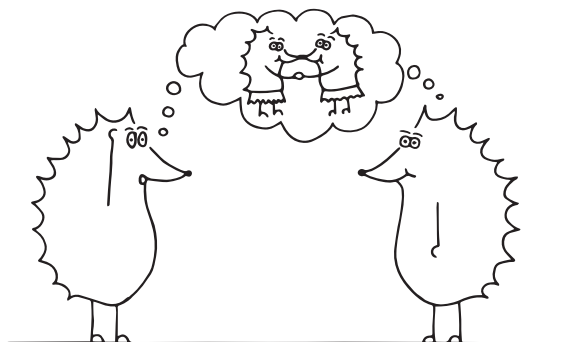
Reakcije, ki navadno sledijo razkritju, so čustveno nabite in burne. Težko vplivamo na to, kaj občutimo, lahko pa vplivamo na to, kako svoja občutja izrazimo. Če se vam je otrok razkril, to pomeni, da si želi iskrenega in odprtega odnosa z vami. Prav tako pomeni, da je moral zbrati veliko poguma, da se vam je razkril. Če kdaj otrok potrebuje razumno reakcijo staršev, je to po razkritju. Kljub presenečenju, zmedu, jezi ali številnim drugim čustvom je otroku treba pokazati, da ga imate radi.

V pomoč je vedeti, da je razkritje znak otrokove želje po iskrenem odnosu s starši – odnosu, v katerem imajo starši lahko radi svojega otroka, kakršen je, in ne, kakršnega bi si želeli, da je. Prav tako se je treba zavedati, da se otrok od trenutka, ko je razkril svojo usmerjenost, ni spremenil. Je še vedno ista oseba, o kateri imate le eno pomembno informacijo več.

23 letna hčerka mi pove: "Zdi se mi, da so mi vseč tudi punce." Najprej totalen šok. Zatem zavedanje, da je treba sprejeti, kar mi je povedala. A ker nisem vedela kako, mi je bilo strašno težko. Nato sem obiskala društvo Legibitra in se pogovorila s svetovalko. Prebrala sem tudi knjigo Mi drugi. Počasi sem zmogla povedati mami. Z možem sva se nato na Legibitri vključila v skupino za starše. Ob vsem tem je raslo zavedanje, kaj je v življenju res pomembno.

Meta \ 52 let

30 \ 31

V trenutku, ko se otrok razkrije staršem, so tako pri otroku kot tudi pri starših prisotna močna čustva. Sicer velja, da »pravilne« in »napačne« reakcije na razkritje otrokove spolne usmerjenosti ne obstajajo. Nedvomno pa določene reakcije pripomorejo k bolj ugodnim izidom razkritja in ne zapletajo dodatno že sicer težke situacije.

Kljub temu, da vam bo v trenutku, ko se vam bo otrok razkril, skozi glavo šlo ogromno čustev, misli in vprašanj, poskušajte ostati mirni. Nepričakovano bi bilo, da takoj zaplešete od veselja, vendar se poskusite zavedati, kako težko je šele vašemu otroku. Otroku lahko pojasnite, da v tistem trenutku še ne razumete popolnoma vsega, vendar se boste potrudili. Lahko mu tudi poveste, da rabite nekaj časa. Vendar je najbolj pomembno, da takrat otroku poveste, da ga imate radi ne glede na njegovo spolno usmerjenost.

Marsikateri starš se sprašuje "Zakaj ravno moj otrok?«. Večina staršev je odraščala v obdobju, ko so bile različne spolne usmerjenosti, razen heteroseksualne, sprejemane drugače kot danes. Različne spolne usmerjenosti danes ne veljajo več za bolezen, ki bi jo bilo treba na kakršnikoli način zdraviti. Vse spolne usmerjenosti, npr. homoseksualnost, biseksualnost in heteroseksualnost, imajo enake vzroke in v družbi sprejemanja tudi enak razvoj. Svoje spolne usmerjenosti si torej ne izberemo. Izberemo pa si, kako bomo svojo spolno usmerjenost živeli, jo skrivali in tlačili ali pa jo svobodno in avtonomno udeleževali v vsakdanjem življenju.

32 \ 33

Ko se vam otrok razkrije, se izogibajte obtožbam otroka ali drugih družinskih članov za otrokovo spolno usmerjenost na podlagi lastnega neodobranja. Če ste v trenutku afekta ob otrokovem razkritju reagirali čustveno, prevzemite odgovornost za reakcijo in je ne prenašajte na otroka ali druge družinske članice in člane. Razložite mu, zakaj je do tega prišlo.

Pomembno se je zavedati, da je otrok individualna oseba in ne projekcija vaših želja, kljub temu da mu želite samo najboljše. To torej pomeni, da vaš otrok je in bo različen od vas v številnih pogledih – npr. v lastnostih, moralnih vrednotah, željah, ciljih itd. Ne poskušajte ga spreminjati po lastnih željah, saj boste s takšnim ravnanjem hitro naleteli na odpor in težave v odnosu z otrokom.

Ne zanikajte si situacije z mislijo, da je to, kar doživlja vaš otrok, samo faza. Otroci se zavejo nenormativne/neheteroseksualne spolne usmerjenosti na isti točki razvoja, kot se zavejo heteroseksualnosti. Zaradi pomanjkanja relevantnih informacij in zgledov v okolju pa svoje spolne usmerjenosti takrat običajno še ne znajo poimenovati. Pozneje pogosto pride do tega, da otroci zaradi heteronormativnih standardov iz okolja svojo istospolno usmerjenost začnejo zanikati. Zato se izogibajte razmišljanju ali omenjanju tega, da mogoče le še ni spoznal prave osebe različnega spola. Kljub temu, da je spolna usmerjenost lahko fluidna, je narobe, da otrokova čustva zanemarite ali jih poskušate spremeniti zaradi lastnih prepričanj. Pritiski iz okolja otrokove spolne usmerjenosti ne bodo spremenili.

Ko se vam otrok razkrije, je pomembno, da mu pokažete, da ste sprejeli njegovo sporočilo. Odsotnost čustev ali potlačitve po otrokovem razkritju dajejo otrokom zelo nejasna sporočila. Prav tako je dobro, da se izogibate naslednji frazi: »Meni je vseeno, kaj ti počneš, samo da tega ne počneš pred mano.« S tem hkrati pokažete nezanimanje, neodobravanje in odpor.

Kljub temu, da so dnevi ali tedni po razkritju lahko zelo naporni, se ne pretvarjajte, kot da se to ni zgodilo. Če se otrok želi z vami pogovarjati in vam pojasniti stvari, ga ne ignorirajte. Otrok sam vam lahko nudi številne informacije, ki vas utegnejo zanimati. Hkrati pa boste otroka lažje razumeli, če se boste vživeli v njegovo perspektivo.

Če se vam otrok zaupa, vzemite to informacijo kot nekaj, kar je delil samo z vami in tega ne razglajajte naokrog, razen, če vam otrok to izrecno dovoli. Proces razkritja je namreč individualen proces, ki naj bi vsaj v krogu bližnjih opravil vsak sam, v lastnem tempu. Preden se zaupate prijatelju, prijateljici ali komurkoli drugemu, otroka vprašajte, ali se s tem strinja.

Pri celotni situaciji nedvomno najbolj pomaga odkrit in miren pogovor z otrokom. Če tega niste sposobni takoj, ga raje odložite na drugo priložnost. Važno je, da se zavedate lastnih čustev in vedenja prilagajate do te mere, da ljudi okoli sebe z njimi ne prizadanete.

34 \ 35

Najprej sem povedal mami. Pogum sem zbiral že dalj časa. Pravi trenutek pa je nastopil, ko sva pila kavo pred našim družinskim oltarjem – pred kaminom v sprejemni sobi v naši stari družinski hiši v hribih. Mama je sprejela to popolnoma mirno. Kakor bi se pogovarjala o nečem popolnoma vsakdanjem, čeprav sem videl, da je zelo ganjena oziroma da jo je to presenetilo in tudi prizadelo – prizadelo v smislu, da jo je strah zame, strah, kako bo oče sprejel, da slučajno ne bom zaradi tega imel kakšnih problemov ... Ampak, kakor je sama rekla: »Mame vse sprejmejo ...«

Luka \ 35 let

\

Ne morem reči, zakaj, a v preteklosti mi je velikokrat prišlo na misel vprašanje, kako bi odreagirala, če bi mi moj sin rekel, da je gej. In edini odgovor, ki mi je prišel na misel je bil: moj otrok si, kakršen koli si že, moj si, rada te imam in vedno ti bom stala ob strani. S krajših počitnic v Barceloni se je vrnil spremenjen, a tudi napet, kot da bi rad nekaj povedal, pa ne ve kako. Že naslednji dan sva bila v avtu sama in bruhamo je iz njega, da mi mora nekaj povedati in to je, da je gej. Moj prvi odgovor je bil, da nisem presenečena, saj mi je tisti trenutek, ko je povedal, da je gej, za nazaj postalo vse jasno. Sledilo je vprašanje, ali se bo med nama kaj spremenilo. Ogovorila sem mu tako, kot sem si že sama odgovarjala: moj otrok si, kakršen koli si že, moj si, rada te imam in vedno ti bom stala ob strani. Obema je odleglo, sinu očitno zato, ker je bil sprejet tak, kot je, in meni, ker je bil za njim očitno najtežji del – kako povedati domačim. Čez čas je povedal tudi očetu, ki ga je prav tako sprejel takšnega, kot je.

Maja \ 65 let

36 \ 37

Univerzalnega recepta za način sprejemanja otrokove spolne usmerjenosti ni. Družine so si med seboj zelo različne in misel, da liberalne družine bolje sprejemajo razkritje, je pogosto napačna.

Vsak izmed staršev ima svoj nabor izzivov. Po razkritju se starši lahko spoprijemajo z izgubo, ki je povezana z izgubo pričakovanj o načinu otrokovega življenja. Ali pa z razkrivanjem otrokove spolne usmerjenosti v različnih socialnih okoljih, na primer v službi, med prijateljicami in prijatelji. Srečujejo se lahko s preoblikovanjem odnosov v družini in med sorodstvom. Izzivov je lahko veliko, hkrati pa je vsak izziv priložnost za osebno rast in izboljšanje odnosa z otrokom. Pri tem je dobro, da se starši zavedajo pritiska, strahu in težav, s katerimi se njihov otrok spoprijema najverjetneje že več let, in hkrati velikega poguma, ki je potreben za razkritje najbližjim.

V pomoč je tudi dejstvo, da se v procesu sprejemanja večina staršev po začetnih reakcijah in premisleku znajde na točki, ko so se pripravljene pogovoriti s svojim otrokom. To je navadno tudi točka, na kateri so starši pripravljene začeti sprejemati otrokovo spolno usmerjenost. Na tej točki se brez strahu obrnite na vašega otroka, ki vam lahko nudi številne koristne informacije in vam v pogovoru razjasni marsikatera vprašanja, ki vam jih ne more razjasniti nihče drug. Prav tako je iskren pogovor z otrokom tisto, kar najlažje razbije napetost med otrokom in starši po razkritju. Po tej fazi navadno sledi faza odločitve staršev – odločitve o tem, ali bodo svojega otroka sprejeli takšnega, kot je, in kakšen odnos bodo imeli z njim.

38 \ 39

Potek sprejemanja otrokove spolne usmerjenosti ni vedno linearen, pogosto starši izkušajo ponovne vrnitve na predhodne stopnje. Prav tako procesa ni mogoče časovno opredeliti. Pri nekaterih se celoten proces odvije v nekaj dneh, pri drugih v več letih.

Če med celotnim procesom pride do točke, ko se vam zdi, da potrebujete pomoč in da vsega ne boste zmogli sami, si tega ne zanikajte. Ustrezno podporo vam lahko nudijo številni – vaš otrok, partner/partnerka, prijateljice/prijatelji, znanci/znanke in ustrezne organizacije (več o tem v poglavju Kam po podporo?).

Nekaj mesecev pred svojim osemnajstim rojstnim dnevom sem sama pri sebi ugotovila, da sem biseksualna. Zelo kmalu po tem sem povedala staršem. Ne spomnim se, da bi me bilo strah njune reakcije; odraščala sem v védenju, da je njuna ljubezen brezpogojna, in bila naučena, da smo vsi ljudje enakopravni. Mislim, da me sprva res nista vzela resno, a njuna reakcija je bila vseeno popolno sprejemanje, brez kančka nezadovoljstva. Ko sem se nekaj mesecev kasneje prvič zaljubila v dekle, se njuno stališče ni spremenilo: ljubezen, sprejemanje, moralna podpora.

filozofinja \ 22 let

Razkritje otroka ne predstavlja enkratnega dogodka niti v življenju otroka niti v življenju staršev. Otroci se bodo z razkrivanjem lastne spolne usmerjenosti spoprijemali skozi celotno življenje. Prav tako pa se boste z razkrivanjem morali spoprijemati vi, kot starši.

Otrok se navadno najprej razkrije svojim prijateljicam in prijateljem ter najožji družini. Nato sledi razkrivanje širši družini, ki je lahko za otroka enako obremenjujoče kot razkrivanje najbližjim.

Pogosto je prva reakcija staršev želja po zadrževanju informacije o otrokovi spolni usmerjenosti znotraj najožje družine. Posebej pogosto se to dogaja pri posameznikih, ki čutijo, da iz okolja ne bodo prejeli ustrezne podpore in razumevanja.

Razumljivo je, da starši sprva informacijo zadržijo zase, o njej premislijo in reflektirajo lastna čustva. Informacije o otrokovi spolni usmerjenosti vsekakor ni dobro deliti z okolico v stanju čustvenega afekta. Sčasoma se začnejo staršem pojavljati vprašanja o tem, ali bi morali informacijo o otrokovi spolni usmerjenosti deliti s širšo družino in okolico. Pri marsikaterem posamezniku se na tej točki pojavi strah pred predsodki, stereotipi in stigmo iz okolice, ki lahko vpliva na celotno družino.

Preden se lotite naslednjega koraka, se morate o nadaljnjem procesu pogovoriti s svojim otrokom. Proces razkrivanja okolici lahko začnete le, če se s tem strinja vaš otrok. Če otrok na ta korak ni pripravljen, morate njegovo željo spoštovati.

40 \ 41

Kljub temu, da je dobro, da se z otrokom o procesu razkritja širši družini, prijateljicam in/ali prijateljem in okolici pogovarjete, se je treba zavedati, da ta proces od določene točke naprej poteka individualno. Priporočljivo je, da ima otrok vlogo v razkrivanju širši družini in da tega ne opravite popolnoma sami. Vendar je treba jasno ločiti med ljudmi, ki spadajo v socialni krog otroka, in ljudmi, ki spadajo le v socialni krog staršev. V primeru prijateljic in prijateljev, ki so le vaši, je torej proces razkritja v vaših rokah, seveda s privoljenjem otroka.

Pomembno je, da ste pred nadaljnjim razkritjem prepričani, na kakšen način želite informacijo podati širši okolici. Nujno je, da se čutite dovolj opolnomočene, da podpirate otroka ne glede na reakcije vaših bližnjih.

V procesu razkrivanja okolici bodite pripravljeni na morebitna vprašanja vaših bližnjih. V procesu razkritja se boste srečali tako s pozitivnimi kot tudi z negativnimi reakcijami. Dobro je, da se na neugodne odzive vnaprej pripravite. Razmislite, kako boste v takem primeru reagirali. Pred naslednjim korakom se informirajte o spolni usmerjenosti, spolni identiteti, procesu razkritja itd. Izobraženost, znanje in samozavest vam bodo v takšnih primerih nudile ustrezno oporo pri razbijanju predsodkov in stereotipov. Več informacij o koristnih virih lahko najdete v poglavju Uporabna literatura in viri. Predvsem pa je pomembno, da skozi proces razkrivanja bližnjim ohranite lastna načela, vrednote, samozavest in da podpirate svojega otroka.

\

Danes, dve leti za tem, sprejemam in se o tem sproščeno pogovarjam z ljudmi. Z velikim veseljem pomagam staršem, ki so na začetku in jim je težko. Občutim hvaležnost za priložnost svoje rasti.

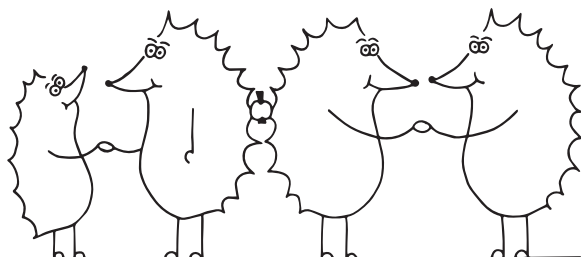
Meta \ 52 let

\

Pred nekaj dnevi sem od sina za materinski dan dobila najlepše darilo. Iskreno sva se pogovarjala o vseh mukah in stiskah, skozi katere je moral, da je priznal svojo drugačnost. Najprej sam sebi, nato domačim in končno se je tudi javno razkril kot gej. In moj otrok je, kakršen koli že je, je moj, rada ga imam in vedno mu bom stala ob strani. Zanj sem pripravljena iti tudi skozi pekel.

Maja \ 65 let

42 \ 43

Homofobija, bifobija in transfobija označujejo odpor do gejev, lezbijk, biseksualnih in transspolnih oseb, ki se izraža skozi predsodke in/ali nestrpnost. Podobno kot rasizem, seksizem in ksenofobija so posledica predsodkov in stereotipov v družbi. Temeljijo na nezmožnosti posameznika, da bi sprejemal osebe, ki so različne od njega samega. Tovrstni predsodki posledično vodijo v diskriminacijo, zatiranje in nasilje nad številnimi manjšinami (Adams, Bell in Griffin, 2007).

44 \ 45

Izražajo se prek naslednjih razmišljanj in/ali vedenj (Blumfeld, 1992):

- prepričanja, da so LGBT-osebe nenormalne, bolne ali manjvredne;
- prepričanja, da LGBT-osebe niso »prave ženske« in »pravi moški«;
- verbalnega, čustvenega, spolnega in fizičnega nasilja nad populacijo LGBT;
- diskriminacije in stigmatizacije;
- onemogočanja LGBT-osebam, da uživajo enake pravice kot večinska populacija;
- naslavljanja LGBT-oseb s psovki;
- strahu, izogibanja osebam na podlagi njihove spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete;
- odklanjanja ali onemogočanja dostopa do zdravstvenih, socialnih in/ali preostalih storitev na podlagi posameznikove spolne usmerjenosti in/ali spolne identitete;
- institucionalnega odklanjanja LGBT-oseb v nekaterih cerkvenih, vladnih in poslovnih ustanovah;
- odsotnosti reakcij in ukrepov proti homofobiji, bifobiji in transfobiji;
- onemogočanja svobodnega izražanja posameznikov.

Homofobija, bifobija in transfobija se izražajo v kulturni, institucionalizirani, interpersonalni in personalni obliki.

Kulturna homofobija in bifobija se nanašata na družbene standarde in norme, ki določajo, kakšna naj bi bila posamezna oseba. Odraža se na primer v medijih, kjer so v ospredju vedno heteroseksualna razmerja posameznikov.

Kulturna transfobija se običajno odraža v jasno določenih spolnih vlogah, ki jih v družbi običajno prevzemajo cispolne osebe, med tem ko transspolnost za medije ne obstaja.

Kulturna homo/bi/transfobija je tesno povezana s patriarhalno, heteronormativno in cisnormativno družbo, v kateri je spol izključno binaren konstrukt (moški-ženska). S tem povzroča, da večinska populacija LGBT-osebe marginalizira in stigmatizira.

Institucionalna homofobija, bifobija in transfobija se nanašajo na številne načine, s katerimi vlada, javni sektor, zasebni sektor, cerkve in druge institucije vršijo diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti, identitete in/ali izraza. Slednja se jasno izraža v pravnem sistemu, ki ne ščiti človekovih pravic LGBT-oseb, kot sta pravica do varnosti in enakopravnosti. Številni primeri diskriminacije in napadi na LGBT-osebe tako ostanejo brez prijave pristojnim organom, saj so ti pogosto percipirani kot nenaklonjeni omenjenim težavam.

Institucionalna homo/bi/transfobija se močno odražajo tudi v zdravstvu, ali v odklanjanju

46 \ 47

nudenja pomoči določenim LGBT-osebam ali v odklanjanju sistemskih preventivnih dejavnosti ali v procesu medicinske potrditve spola.

Interpersonalna homofobija, bifobija in transfobija se izražajo v obliki napadov na LGBT-osebe. Napadi so lahko verbalni, čustveni ali fizični in segajo vse od žaljivk, do preteпов in umorov.

Personalna homofobija, bifobija in transfobija označuje predsodke in stereotipe, ki nastanejo na podlagi posameznikovih prepričanj, da so LGBT-osebe manjvredne, nemoralne in bolne. Vključuje tudi preostale predsodke, kot je enačenje vedénja LGBT-populacije s pedofilijo in promiskuiteto.

V procesu sprejemanja lastne spolne usmerjenosti, identitete in/ali izraza lahko pri gejih, lezbijkah, biseksualnih, transspolnih osebah itd. pride do ponotranjene homo/bi/transfobije. Do tega pride, ko LGBT-oseba ponotranji heteronormativne in cisnormativne standarde in sprejme predsodke proti lastni identiteti. Izraža se lahko v obliki neugodja in sramu glede lastne spolne identitete, izraza in/ali usmerjenosti, usmerjanja predsodkov in diskriminacije proti populaciji LGBT ali nezmožnost formiranja intimnih zvez z osebami, ki osebo v resnici privlačijo.

Ponotranjeno homo/bi/transfobijo je včasih težko ločiti od dejanskega odnosa družbe do LGBT-oseb, saj so številni nasprotniki in številne nasprotnice skupnosti LGBT sami žrtve ponotranjene homo/bi/transfobije. Prepoznavanje morebitne lastne ponotranjene homo/bi/transfobije predstavlja prvi korak k sprejemanju

lastne spolne identitete, izraza in/ali usmerjenosti ter družbe.

Če je vaš otrok, znanka ali znanec ali pa ste vi sami žrtev katerekoli oblike nasilja in/ali diskriminacije, se lahko obrnete na številne organizacije, namenjene žrtvam nasilja in diskriminacije oziroma pokličite policijo. Podpremo vas lahko le, če svojo stisko delite s pristojnimi institucijami ali nevladnimi organizacijami.

\

Kljub temu, da sta moja starša nekoliko starejša, sta se uspela znebiti indoktrinirane homofobije iz njune lastne mladosti; dokaz sta, da zastarela vzgoja ni nobeno opravičilo za sovraštvo. Vsak dan posebej sem hvaležna zanju in zavedam se, kakšno srečo imam. Take starše bi moral imeti vsak. Take starše bi lahko imel vsak, če bi le lahko dovolj izobrazili prebivalstvo.

filozofinja \ 22 let

48 \ 49

Če ste starš lezbijke, geja, biseksualne ali transspolne osebe in v procesu sprejemanja ali razkrivanja potrebujete podporo, se lahko obrnete na:

Društveno informacijski center Legebitra
Trubarjeva 76a, 1000 Ljubljana
01 430 51 44
info@legebitra.si
legebitra.starsi@gmail.com
www.legebitra.si

Na Legebitri nudimo brezplačne podporne aktivnosti v obliki skupin za starše, kjer lahko spoznate druge starše LGBT-otrok, mi pa vam nudimo podporo pri sprejemanju spolne usmerjenosti, spolne identitete in/ali spolnega izraza vašega otroka.

50 \ 51

Obrnete se lahko tudi na druge organizacije LGBT v Sloveniji:

Društvo DIH – Enakopravni pod mavrico
Slomškova 11, 1000 Ljubljana
info@dih.si
www.dih.si

Zavod Transfeministična Inicijativa
TransAkcija
transakcijaslo@gmail.com
www.facebook.com/transakcija

Sekcija Škuc LL
Metelkova 6, 1000 Ljubljana
01 432 73 68
sekcijaskuc@mail.ljudmila.org
www.ljudmila.org/lesbo

Škuc – Magnus
Kersnikova 4, 1000 Ljubljana
01 430 47 40
info@magnus.si
www.magnus.si

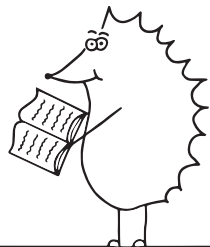
Zavod za kulturo raznolikost Open
info@open.si

Društvo Parada ponosa
ljubljana.pride@gmail.com
www.ljubljanapride.org

Društvo Lingsium (Maribor)
lingsium@gmail.com
www.facebook.com/Lingsium

Društvo Appareo
drustvo.appareo@gmail.com
www.facebook.com/drustvo.appareo

- Adams, M., Bell, L. A. in Griffin, P. (2007). Teaching for Diversity and Social Justice. New York: Routledge.
- Blumenfeld, W. (1992). Homophobia: how we all pay the price. Boston: Beacon press.
- Bowlby, J. (1958). The nature of the child's tie to his mother. *International Journal of Psychoanalysis*, 39, 350–371.
- Bowlby J. (1969). Attachment. Attachment and loss: Vol. 1. Loss. New York: Basic Books.
- Cass, V. C. (1979). Homosexual identity formation: A theoretical model. *Journal of Homosexuality*, 4, 219–235.
- Halperin, D.M. (2005). How to do the history of homosexuality. *Sexuality Research and Social Policy*, 2(3), 71–73.
- LORI – Lezbijska organizacija Rijeka (2011). Razumjeti i podržati – prihvaćanje seksualnih i rodni manjina u obitelji. Rijeka: Helvetica.
- Nastran Ule, M. (1999). Socialna psihologija predsodkov. V: M. Nastran Ule (ur.), *Predsodki in diskriminacije: izbrane socialno-psihološke študije* (str. 299–342). Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

52 \ 53

Hvala sodelavkam in sodelavcem DIC Legebitra, še posebej Evi, ki je skupaj z mano kljub težkim in poučnim začetkom vztrajala pri zasnovanju skupine ter brošure za starše, ter Mateji, ki je, tako kot Eva, z bogatimi izkušnjami in znanji pomagala soustvarjati brošuro. Prav tako se zahvaljujem vsem staršem in otrokom, ki so prispevali osebne zgodbe razkritja in so s tem brošuri dodali koščke resničnosti iz vsakdanjih življenj. Hvala Urški, ki je prispevala ilustracije in pogosto s prvimi branji in čustveno podporo vsak dan spremljala nastajanje brošure. Hvala tudi mojim staršem, ki so mi v zadnjih letih pokazali, da popolni procesi razkritja vendarle obstajajo.

Blažka Plahutnik Baloh, rojena 27. 8. 1990, je študentka magistrskega študija psihologije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Od leta 2013 je med drugim tudi prostovoljka pri Društvu informacijski center Legebitra, kjer deluje kot strokovna sodelavka na področju svetovanja staršem, katerih otroci se identificirajo kot LGBT. Skozi čas študija je bila aktivna vodja projektov v Društvu študentov psihologije Slovenije, dve leti je društvo vodila kot predsednica. Dve leti je kot vodja delavnic sodelovala v javnem izobraževalnem programu Projektno učenje za mlade. V preteklosti je sodelovala v številnih prostovoljskih akcijah, tako v Sloveniji kot tudi v Aziji.

54 \ 55

KAKO RAZUMETI SVOJEGA OTROKA

brošura za starše lezbijk in gejev

Blažka Plahutnik Baloh \ avtorica

Urška Rendulič \ ilustratorica

Simon Maljevac \ odgovorni urednik

ZADRUGA.TRAPARIJ \ oblikovalki

Demat d.o.o. \ tiskarna

Društvo informacijski center Legebitra \ založnik

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons [Priznanje avtorstva + nekomercialno + deljenje pod enakimi pogoji]. Besedilo licence je na voljo na internetu na naslovu www.creativecommons.si ali pa na naslovu: Inštitut za intelektualno lastnino, Streliška 1, 1000 Ljubljana.

2015 \ leto izida, prvi natis

100 \ število natisnjenih izvodov

Publikacija je brezplačna.

Pripravo in tisk brošure so sofinancirali

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

